

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 57/2014-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 5. februára 2014 predbežne prerokoval sťažnosť F. K., zastúpeného advokátom JUDr. Radimom Komkom, Advokátska kancelária, Hlavná 27, Prešov, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Okresným riaditeľstvom Policajného zboru v Prešove, odborom kriminálnej polície v trestných konaniach vedených pod ČVS: OUV-358/20-PO-2001, ČVS: OUJP-1275/10-2002 a ČVS: OUV-467/01-PO-97 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť F. K. o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. decembra 2013 doručená sťažnosť F. K. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej

lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) Okresným riaditeľstvom Policajného zboru v Prešove, odborom kriminálnej polície (ďalej len „okresné riaditeľstvo polície v Prešove“) v trestných konaniach vedených pod ČVS: OUV-358/20-PO-2001, ČVS: OUJP-1275/10-2002 a ČVS: OUV-467/01-PO-97 (ďalej aj „označené trestné konania“).

2. Z obsahu sťažovateľom podanej sťažnosti vyplýva, že opatreniami Okresného súdu Prešov sp. zn. Nt 1176/2000 z 11. júla 2000, sp. zn. Nt 1061/2003 z 5. marca 2003 a sp. zn. Nt 1211/1997 z 18. augusta 1997 bol ustanovený za obhajcu ex offo v označených trestných konaniach. Vo všetkých označených trestných konaniach bolo trestné stíhanie zastavené už v priebehu prípravnej fázy trestného konania, v dôsledku čoho vznikol sťažovateľovi ako ustanovenému právnomu zástupcovi jednotlivých obvinených nárok na preplatenie trov obhajoby, o ktorých mali rozhodnúť vyšetrovatelia Policajného zboru, a to vtedajšieho Okresného úradu vyšetrovania v Prešove a Okresného úradu justičnej a kriminálnej polície Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Prešove, ktorí ako orgány činné v trestnom konaní rozhodli svojimi rozhodnutiami o zastavení trestného stíhania. Sťažovateľ teda dôvodí, že *„... na základe opatrení Okresného súdu Prešov bol u jednotlivých obvinených ustanovený za obhajcu podľa § 39 Tr. por., a to v prípadoch nutnej obhajoby. Keďže dôvody povinnej obhajoby sú stanovené autoritatívnym rozhodnutím zákonodarcu, je aj následné ustanovenie obhajcu ex offo založené jednostranným rozhodnutím súdu (opatrenie). Vzťah štátu a obhajcu je teda založený jednostranným rozhodnutím, pričom nárok obhajcu na odmenu a na náhradu hotových výdavkov vzniká už okamihom poskytnutia právnej pomoci a sú následne rozhoduje o rozsahu poskytnutej právnej pomoci, v závislosti na tom aj o výške odmeny a náhrade hotových výdavkov.“*. V ďalšom sťažovateľ poukazuje na to, že do súčasnej doby mu neboli v označených trestných konaniach uspokojené jeho nároky, trovy povinnej obhajoby, a to v ostatnom ani po predbežnom prerokovaní ním uplatnených nárokov na Ministerstve vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo vnútra“) postupom podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“).

3. Sťažovateľ v podstatnom prezentoval právny názor, z ktorého vyplýva, že „... obhajca môže najskôr podať návrh na rozhodnutie o výške odmeny po vykonaní úkonu právnej pomoci a príslušný orgán činný v trestnom konaní môže rozhodnúť o takomto podanom návrhu obhajcu až po právoplatnom skončení trestného stíhania. Trestný poriadok, ani ďalšie iné právne normy neobsahujú ... žiadne ustanovenie, do kedy je takýto návrh možné podať. Lehotou stanovenou pre príslušný orgán činný v trestnom konaní pre možnosť najskoršieho rozhodnutia o návrhu pritom nie je obhajca vôbec viazaný. Táto argumentácia vyplýva v rámci súdnej praxe aj z uznesenia bývalého Vyššieho vojenského súdu Trenčín zo 4. 3. 2003, sp. zn. 3 To 1/2003. Z odôvodnenia tohto uznesenia taktiež vyplýva, že v právnom poriadku Slovenskej republiky nie je stanovená lehota, v ktorej môže najneskôr obhajca návrhom uplatniť voči štátu svoj nárok vyplývajúci z trestno-procesného vzťahu na odmenu. Predmetný návrh, ktorý je v takomto prípade podmienkou pre priznanie majetkového práva zo strany príslušného štátneho orgánu (ktorý právoplatne rozhodol vo veci - vyšetrovací orgán, prokurátor, súd), je inštitútom trestného práva procesného, a preto sa na lehotu pre jeho podanie vzťahujú výlučne ustanovenia Trestného poriadku, a nie aj ustanovenia Občianskeho, resp. Obchodného zákonníka o premlčaní. Z uvedeného potom logicky vyplýva, že ani nemôže do podania takéhoto návrhu obhajcom dôjsť k premlčaniu práva podať takýto návrh.“. V nadväznosti na tento svoj prezentovaný názor tvrdí, že „... je neakceptovateľné a ničím neospravedlňiteľné, aby konanie o návrhu na priznanie odmeny za úkony právnej pomoci vykonané v súvislosti s obhajobou v trestnej veci u jednotlivých obvinených, nebolo ani po viac ako 11 rokoch (obv. ml. P. J.), 7 rokoch (obv. D. L.) a 16 rokoch (obv. J. P.) rozhodnutím štátneho orgánu priznané. Je potrebné preto dospieť k záveru, že doterajším postupom Okresného riaditeľstva PZ, Odboru kriminálnej polície Prešov v jednotlivých troch konaniach došlo k zbytočným a neprimeraným prietahom a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru.“.

4. Na základe už uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo F. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na prejednanie jeho záležitostí v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného riaditeľstva PZ v Prešove, Odbor kriminálnej polície v konaní vedenom pod ČVS: OUV-358/20-PO-2001, ČVS: OUJP-1275/10-2002 a ČVS: OUV-467/01-PO-97 porušené bolo.

2. Okresnému riaditeľstvu PZ v Prešove, Odbor kriminálnej polície v konaniach vedených pod ČVS: OUV-358/20-PO-2001, ČVS: OUJP-1275/10-2002 a ČVS: OUV-467/01-PO-97 prikazuje ďalej konať bez zbytočných prietáhov.

3. F. K. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 4.500 Eur, ktoré mu je Slovenská republika - Ministerstvo vnútra SR a Okresného riaditeľstvo PZ v Prešove ... povinné vyplatiť spoločne a nerozdielne...

4. Slovenská republika - Ministerstvo vnútra SR a Okresné riaditeľstvo PZ v Prešove,... sú povinní uhradiť spoločne a nerozdielne trovy právneho zastúpenia...“

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

6. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každú sťažnosť predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia sťažnosti vo veciach, na ktorých prerokovanie ústavný súd nemá právomoc, sťažnosti, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné sťažnosti

alebo sťažnosti podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj sťažnosti podané oneskorene môže ústavný súd odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Rovnako môže ústavný súd odmietnuť sťažnosť aj vtedy, ak je zjavne neopodstatnená.

7. Ešte predtým, ako sa ústavný súd začne zaoberať ústavným prieskumom namietaných skutočností, je vždy povinný preskúmať procesné náležitosti sťažnosti. Z toho vyplýva, že iba v prípade, ak sťažnosť spĺňa všetky zákonom ustanovené formálne náležitosti a zároveň neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, sa ňou môže zaoberať aj z hľadiska jej vecnej stránky. Jedným zo základných pojmových znakov sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, resp. podľa § 49 zákona o ústavnom súde ako prostriedku ochrany ústavou (alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou) zaručených základných práv alebo slobôd, je zásada subsidiarity. Zmyslom a účelom tejto zásady je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04).

8. To znamená, že sťažnosť možno ústavnému súdu podať spravidla iba vtedy, ak sťažovateľ ešte pred jej podaním vyčerpal všetky právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho práv poskytuje. V opačnom prípade je sťažnosť neprípustná. Súčasťou doterajšej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a predtým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04). Inými slovami, ústavný súd vo svojej judikatúre stabilne pripomína, že nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96).

9. Zo zistení ústavného súdu vyplynulo, že sťažovateľ v ostatnom si na základe zákona č. 514/2003 Z. z. uplatnil svoje nároky na preplatenie trov povinnej obhajoby, pričom ministerstvo vnútra vo svojom stanovisku zo 7. januára 2013 konštatovalo, že *„Sekcia legislatívy a vonkajších vzťahov Ministerstva vnútra Slovenskej republiky požiadala dotknutý útvar o stanovisko, z ktorého vyplýva, že vyšetrovacie spisy boli už v zmysle platných nariadení skartované, okrem vyšetrovacieho spisu ČVS: OUJP-1275/10-2002, v ktorom je trestné stíhanie prerušené. Následným preštudovaním uvedeného spisu nebolo zistené, že by žiadatelia podali žiadosť o preplatenie trov obhajoby a taktiež sa v tomto konkrétnom spise žiadatelia neuviedli ako dôkaz číslo faktúry a ani ju nezaslali. Uznesenie o začatí trestného stíhania nebolo zrušené, ale bolo zrušené uznesenie o vznesení obvinenia p. L., a to vyhovením sťažnosti obvineného samotným vyšetrovateľom autoremedúrou. Z dôvodu skartácie vyšetrovacích spisov dotknutý orgán požiadal Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Prešove o vyjadrenie, či faktúry, ktoré uviedli žiadatelia boli preplatené. Z odpovede vyplýva, že Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Prešove neeviduje žiadnu z faktúr uvedených v žiadosti žiadateľov.“*. V ďalšom ministerstvo vnútra skonštatovalo premlčanie všetkých nárokov sťažovateľa, a to tak postupom podľa zákona č. 514/2003 Z. z., ako aj postupom podľa predošlého zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“).

10. Zo znenia § 15 ods. 1 zákona č. 514/2004 Z. z. vyplýva, že nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, nezákonným zatknutím..., ako aj nárok na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom je potrebné vopred predbežne prerokovať na základe písomnej žiadosti poškodeného o predbežné prerokovanie nároku... s príslušným orgánom podľa § 4 a 11. Podľa § 15 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. ak príslušný orgán neuspokojí nárok na náhradu škody alebo uspokojí iba jeho časť do šiestich mesiacov odo dňa prijatia žiadosti alebo ak príslušný orgán písomne oznámi poškodenému, že neuspokojí jeho nárok na náhradu škody, môže sa poškodený domáhať uspokojenia nároku alebo jeho neuspokojenej časti na súde.

11. Zo znenia § 9 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, ako aj nárok na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe alebo treste je potrebné vopred prerokovať s ústredným orgánom. Ak ide o rozhodnutie vydané v občianskom súdnom konaní, v trestnom konaní,... je ústredným orgánom ministerstvo spravodlivosti tej republiky, na území ktorej má sídlo orgán, ktorý rozhodol v prvom stupni. ... Podľa § 10 zákona č. 58/1969 Zb. ak ústredný orgán neuspokojí nárok poškodeného do šiestich mesiacov odo dňa podania žiadosti, môže sa poškodený domáhať priznania nároku alebo jeho neuspokojenej časti na súde.

12. Sťažovateľ teda konštatuje, že doterajším postupom sa tak na okresnom riaditeľstve polície v Prešove, ako aj na ministerstve vnútra nemohol domôcť svojich oprávnených nárokov spočívajúcich v preplatení trov povinnej obhajoby, v dôsledku čoho „... *konanie o návrhu na priznanie odmeny za úkony právnej pomoci vykonané v súvislosti s obhajobou v trestnej veci u jednotlivých obvinených, nebolo ani po viac ako 11 rokoch (obv. ml. P. J.), 7 rokoch (obv. D. L.) a 16 rokoch (obv. J. P.) rozhodnutím štátneho orgánu priznané*“.

13. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ pred podaním ústavnej sťažnosti opomenul domáhať sa ochrany svojich označených práv na súde, tak ako mu táto možnosť vyplýva z či už z predošlom období platného zákona č. 58/1969 Zb., alebo aj v súčasnom období platného zákona č. 514/2003 Z. z., v dôsledku čoho právomoc všeobecných súdov konať a rozhodnúť o nárokoch sťažovateľa predchádza právomoci ústavného súdu konať a rozhodnúť o ním podanej sťažnosti vrátane ochrany ním označených základných práv a slobôd. Inými slovami, vyčerpanie opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv a slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je oprávnený podľa osobitných predpisov, je jedným z atribútov prípustnosti sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a teda podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom.

14. Keďže v danom prípade sťažovateľ predtým, ako sa obrátil na ústavný súd so sťažnosťou, nepostupoval v zmysle § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde a nepreukázal

ani netvrdil, že by tak neurobil z dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde), dospel ústavný súd k záveru, že jeho sťažnosť nie je pre nevyčerpanie dostupných a účinných právnych prostriedkov ochrany jeho základných práv prípustná, a preto o nej rozhodol (§ 25 ods. 2 v spojení s § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde) tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia, bez toho, aby sa zaoberal opodstatnenosťou v nej uvedených námietok.

15. Nad rámec uvedeného ústavný súd taktiež poukazuje na svoj judikovaný názor, podľa ktorého rozhodovanie o náhrade trov trestného konania vrátane rozhodovania o odmene za obhajobu (v okolnostiach veci ex offo ustanovenému advokátovi) je nepochybne súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní ochrany základnému právu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť uvedené základné práva (II. ÚS 56/05). Z judikatúry ústavného súdu taktiež vyplýva (IV. ÚS 248/08), že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi zásadne patrí do právomoci týchto súdov, pri ktorom sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania. Ústavný súd preto iba celkom výnimočne podrobnejšie preskúmava rozhodnutia všeobecných súdov o trovách konania. Problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich takéto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zhŕňala črty svojvôle.

16. Taktiež ústavný súd poukazuje na zjavnú neopodstatnenosť medzi argumentáciou sťažovateľa a namietaným porušením jeho práv, a to právom na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právom na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré v podstate postihujú prietáhový postup orgánu verejnej moci pri rozhodovaní vo veci, pričom, ako vyplýva z argumentácie okresného riaditeľstva polície v Prešove, tak aj z argumentácie ministerstva vnútra, nároku sťažovateľa odmietli vyhovieť z bližšie uvedených dôvodov. V dôsledku toho ústavný súd poukazuje na

zjavnú neopodstatnenosť sťažovateľom predostretej argumentácie a zisteného skutkového stavu vecí vyplývajúceho z vyjadrení dotknutých orgánov verejnej moci.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. februára 2014